TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2016. gada 15. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Personu brīva pārvietošanās — Darba ņēmēju tiesības — Vienlīdzīga attieksme — Sociālās priekšrocības — Finansiāls atbalsts augstākās izglītības iegūšanai — Nosacījums par izcelšanos — Jēdziens "bērns" — Laulātā vai partnera reģistrētās partnerattiecībās bērns — Ieguldījums šī bērna uzturēšanā

Apvienotās lietas no C-401/15 līdz C-403/15

par trim lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Cour administrative* [Apelācijas instances administratīvā tiesa] (Luksemburga) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2015. gada 22. jūlijā un kas Tiesā reģistrēti 2015. gada 24. jūlijā, tiesvedībās

Noémie Depesme (C-401/15),

Saïd Kerrou (C-401/15),

Adrien Kauffmann (C-402/15),

Maxime Lefort (C-403/15)

pret

Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche .

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši A. Prehala [*A. Prechal*], A. Ross [*A. Rosas*] (referents), K. Toadere [*C. Toader*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerāladvokāts M. Vatelē [*M. Wathelet*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *N. Depesme* un *S. Kerrou* vārdā – *P. Peuvrel*, *avocat*,

— *A. Kauffmann* vārdā – *S. Jacquet*, *avocat*,

— *M. Lefort* vārdā – *S. Coï*, *avocat*,

— Luksemburgas valdības vārdā – *D. Holderer*, pārstāve, kam palīdz *P. Kinsch*, *avocat*,

* * Tiesvedības valoda – franču.

— Eiropas Komisijas vārdā – *D. Martin* un *M. Kellerbauer*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2016. gada 9. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LESD 45. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 5. aprīļa Regulas (ES) Nr. 492/2011 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā (OV 2011, L 141, 1. lpp.) 7. panta 2. punktu.

2 Šie lūgumi ir iesniegti trīs tiesvedībās starp, attiecīgi, *Noémie Depesme* un *Saïd Kerrou* un *Adrien Kauffmann*, kā arī *Maxime Lefort*, no vienas puses, un *ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche* [augstākās izglītības un zinātnes ministru] (Luksemburga; turpmāk tekstā – "ministrs"), no otras puses, par pēdējā minētā atteikumu 2013./2014. akadēmiskajā gadā piešķirt valsts finansiālo atbalstu augstākās izglītības studijām *N. Depesme*, kā arī *A. Kauffmann* un *M. Lefort*.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Padomes 1968. gada 15. oktobra Regulas (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV 1968, L 257, 2. lpp.) 7. pantā bija noteikts:

"1. Darba ņēmējam, kas ir dalībvalsts pilsonis, citā dalībvalstī pilsonības dēļ nedrīkst piemērot citādus darba un nodarbinātības nosacījumus kā minētās valsts darba ņēmējiem, īpaši attiecībā uz atalgojumu, atlaišanu un bezdarba gadījumā – atjaunošanu darbā vai atkārtotu pieņemšanu darbā.

2. Šādam darba ņēmējam ir tādas pašas sociālās un nodokļu priekšrocības kā attiecīgās valsts darba ņēmējiem.

[..]"

4 Regulas Nr. 1612/68 10. pantā bija paredzēts:

"1. Ja darba ņēmējs, kas ir vienas dalībvalsts pilsonis, strādā algotu darbu citā dalībvalstī, kopā ar viņu drīkst apmesties:

šā darba ņēmēja laulātais un viņu bērni, kas ir jaunāki par 21 gadu vai arī atrodas viņa apgādībā;

[..]."

5 Regulas Nr. 1612/68 10. pants ir atcelts ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvu 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu [..] Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp., un labojumi OV 2004, L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.).

6 Direktīvas 2004/38 preambulas 3. un 5. apsvērumā ir noteikts:

"(3) Savienības pilsonībai vajadzētu būt dalībvalstu piederīgo pamatstatusam, viņiem īstenojot savas brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības. Tādēļ, lai vienkāršotu un nostiprinātu visu Savienības pilsoņu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības, ir jākodificē un jāpārskata Kopienas tiesību akti, kas atsevišķi attiecas uz darba ņēmējiem, pašnodarbinātām personām, kā arī studentiem un citām ekonomiski neaktīvām personām.

[..]

(5) Savienības pilsoņu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā būtu jāpiešķir arī viņu ģimenes locekļiem neatkarīgi no to valstiskās piederības, ja šīs tiesības īsteno, ievērojot objektīvus brīvības un cieņas nosacījumus. Šajā direktīvā "ģimenes locekļa" definīcijai būtu jāietver arī reģistrēts partneris [partneris reģistrētās partnerattiecībās], ja uzņēmējas dalībvalsts tiesību aktos reģistrētas partnerattiecības tiek uzskatītas par līdzvērtīgām laulībai."

7 Minētās direktīvas 2. pantā ir paredzēts:

"Šajā direktīvā:

[..]

2) "ģimenes loceklis" ir:

a) laulātais;

b) partneris, ar ko Savienības pilsonis ir noslēdzis reģistrētas partnerattiecības, pamatojoties uz kādas dalībvalsts tiesību aktiem, ja uzņēmējas dalībvalsts tiesību aktos reģistrētas partnerattiecības ir noteiktas kā līdzvērtīgas laulībai, un saskaņā ar uzņēmējas dalībvalsts attiecīgajos tiesību aktos paredzētajiem nosacījumiem;

c) Savienības pilsoņa, kā arī viņa laulātā vai b) apakšpunktā definētā partnera tiešie pēcnācēji [lejupējie radinieki] vecumā līdz 21 gadam, kuri ir tā apgādībā;

[..]

[..]."

8 Regula Nr. 1612/68 no 2011. gada 16. jūnija tika atcelta un aizstāta ar Regulu Nr. 492/2011. Regulas Nr. 492/2011 7. pantā tika pārņemts Regulas Nr. 1612/68 7. panta teksts.

9 Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Direktīvas 2014/54/ES par pasākumiem, ar ko veicina darba ņēmējiem piešķirto tiesību īstenošanu darba ņēmēju pārvietošanās brīvības jomā (OV 2014, L 128, 8. lpp.) preambulas 1. apsvēruma redakcija ir šāda:

"Darba ņēmēju pārvietošanās brīvība ir Savienības pilsoņu pamatbrīvība, kas kā viens no Savienības iekšējā tirgus balstiem ir nostiprināta Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 45. pantā. Tās īstenošana ir precizēta ar Savienības tiesību aktiem, kuru mērķis ir garantēt Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem piešķirto tiesību pilnīgu īstenošanu. Vārdi "viņu ģimenes locekļi" būtu jāsaprot tādā pašā nozīmē kā termins, kas definēts [Direktīvas 2004/38/EK] 2. panta 2. punktā un kas attiecas arī uz pārrobežu darba ņēmēju ģimenes locekļiem."

10 Šīs direktīvas 1. pantā ir noteikts:

"Šajā direktīvā ir izklāstīti noteikumi, kas palīdz vienveidīgāk piemērot un īstenot praksē tiesības, kas piešķirtas ar LESD 45. pantu un Regulas [Nr. 492/2011] 1. līdz 10. pantu. Šo direktīvu piemēro Savienības pilsoņiem, kas īsteno minētās tiesības, un viņu ģimenes locekļiem ("Savienības darba ņēmēji un viņu ģimenes locekļi")."

11 Saskaņā ar minētās direktīvas 2. pantu:

"1. Šo direktīvu piemēro šādiem jautājumiem, kas minēti Regulas [Nr. 492/2011] 1. līdz 10. pantā, darba ņēmēju pārvietošanās brīvības jomā:

[..]

c) sociālo un nodokļu priekšrocību pieejamība;

[..].

2. Šīs direktīvas darbības joma atbilst Regulas [Nr. 492/2011] darbības jomai."

Luksemburgas tiesības

12 Valsts finansiālo atbalstu augstākās izglītības iegūšanai pamatlietas faktisko apstākļu norises laikā regulēja *loi du 22 juin 2000 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures* [2000. gada 22. jūnija Likums par valsts finansiālo atbalstu augstākās izglītības iegūšanai] (*Mémorial* A 2000, 1106. lpp.), kas grozīts ar 2013. gada 19. jūlija likumu (*Mémorial* A 2013, 3214. lpp.) (turpmāk tekstā – "2000. gada 22. jūnija grozītais likums").

13 Ar 2013. gada 19. jūlija likumu, kas tika pieņemts, lai nodrošinātu atbilstību 2013. gada 20. jūnija spriedumam *Giersch* u.c. (C-20/12, EU:C:2013:411), un ar ko 2000. gada 22. jūnija likumā izdarītie grozījumi attiecās tikai uz 2013./2014. akadēmisko gadu, pēdējā minētajā likumā tika iekļauts 2. *bis* pants.

14 2000. gada 22. jūnija grozītā likuma 2.*bis* pants bija formulēts šādi:

"Students, kas nedzīvo Luksemburgas Lielhercogistē, arī var saņemt finansiālo atbalstu augstākās izglītības iegūšanai ar nosacījumu, ka viens no viņa vecākiem ir darba ņēmējs vai pašnodarbināta persona un ir Luksemburgas vai Eiropas Savienības, vai kādas citas [1992. gada 2. maija] Eiropas Ekonomikas zonas līguma (OV 1992, L 1, 3. lpp.) dalībvalsts vai Šveices Konfederācijas valstspiederīgais, kurš studenta pieteikuma par finansiālu atbalstu augstākās izglītības iegūšanai iesniegšanas dienā ir nodarbināts vai veicis uzņēmējdarbību Luksemburgā nepārtraukti vismaz piecus gadus. Nodarbinātībai Luksemburgā ir jāatbilst vismaz pusei no normālā darba laika, kas piemērojams uzņēmumos atbilstoši likumam vai spēkā esošam darba koplīgumam, ja tāds ir. Pašnodarbinātai personai ir jābūt obligāti un bez pārtraukuma apdrošinātai Luksemburgas Lielhercogistē atbilstoši *Code de la sécurité sociale* [Sociālās apdrošināšanas kodeksa] 1. panta 4) punktam pēdējos piecus gadus pirms pieteikuma iesniegšanas par finansiālu atbalstu augstākās izglītības iegūšanai."

15 2000. gada 22. jūnija grozītais likums tika atcelts ar *loi du 24 juillet 2014 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures* [2014. gada 24. jūlija Likumu par valsts finansiālo atbalstu augstākās izglītības iegūšanai] (*Mémorial* A 2014, 2188. lpp.).

16 Šī pēdējā minētā likuma 3. pantā ir paredzēts:

"Valsts finansiālo atbalstu augstākās izglītības iegūšanai var saņemt studenti un skolēni, kuri definēti 2. pantā, turpmāk apzīmēti ar terminu "studenti", un kuri atbilst kādam no turpmāk minētajiem nosacījumiem:

[..]

(5) attiecībā uz studentiem, kas nedzīvo Luksemburgas Lielhercogistē:

[..]

b) ir tāda darba ņēmēja bērns, kas ir Luksemburgas vai Eiropas Savienības, vai kādas citas Eiropas Ekonomikas zonas līguma dalībvalsts, vai arī Šveices Konfederācijas pilsonis, kurš studenta pieteikuma par finansiālu atbalstu augstākās izglītības iegūšanai iesniegšanas dienā ir bijis nodarbināts vai veicis uzņēmējdarbību Luksemburgas Lielhercogistē, ar nosacījumu, ka šis darba ņēmējs turpina piedalīties studenta uzturēšanā un ka studenta pieteikuma par finansiālu atbalstu augstākās izglītības iegūšanai iesniegšanas dienā viņš ir bijis nepārtraukti nodarbināts vai veicis uzņēmējdarbību Luksemburgas Lielhercogistē vismaz piecus gadus septiņus gadus ilgā atsauces laikposmā, kas tiek skaitīts ar atpakaļejošu spēku, sākot no studenta pieteikuma par finansiālu atbalstu augstākās izglītības iegūšanai iesniegšanas dienas, vai, izņēmuma gadījumā, ka persona, kas saglabā darba ņēmēja statusu, ir atbildusi iepriekš minētajam piecu gadu kritērijam septiņu gadu laikposmā brīdī, kad tā pārtrauca būt nodarbināta vai veikt uzņēmējdarbību.

[..]"

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

17 Pamatlietas attiecas uz nosacījumiem, saskaņā ar kuriem Luksemburgas valsts piešķir finansiālu atbalstu 2013./2014. akadēmiskajā gadā studentiem, kas nedzīvo Luksemburgā, augstākās izglītības iegūšanai, un kuri paredzēti 2000. gada 22. jūnija grozītajā likumā.

18 Saskaņā ar minēto likumu šo finansiālo atbalstu studentiem, kas nedzīvo Luksemburgā, piešķir ar nosacījumu, pirmkārt, ka tā saņēmējs ir darba ņēmēja vai pašnodarbinātas personas, Luksemburgas pilsoņa vai Savienības pilsoņa bērns un, otrkārt, ka šis darba ņēmējs pieteikuma iesniegšanas brīdī nepārtraukti vismaz piecus gadus ir bijis nodarbināts vai ir īstenojis savu uzņēmējdarbību Luksemburgā.

19 Ir skaidrs, ka *N. Depesme* un *A. Kauffmann*, Francijā dzīvojoši Francijas valstspiederīgie, kā arī *M. Lefort*, Beļģijā dzīvojošs Beļģijas valstspiederīgais, ir lūguši Luksemburgas iestādēm par 2013./2014. akadēmisko gadu valsts finansiālu atbalstu augstākās izglītības iegūšanai Francijā – pirmajā gadījumā – un Beļģijā – otrajā gadījumā.

20 Attiecīgi 2013. gada 26. septembra, 17. oktobra un 12. novembra vēstulēs ministrs atteicās apmierināt šos pieteikumus ar pamatojumu, ka *N. Depesme*, kā arī *A. Kauffmann* un *M. Lefort* neatbilst 2000. gada 22. jūnija grozītajā likumā paredzētajiem nosacījumiem.

21 No trim iesniedzējtiesas lēmumiem izriet, ka katrs no attiecīgajiem studentiem iesniedza atbalsta pieteikumu, šajā ziņā norādot vienīgi uz viņu patēvu darba ņēmēju statusu Luksemburgā. Tādējādi ministrs uzskatīja, ka *N. Depesme*, kā arī *A. Kauffmann* un *M. Lefort* nevar tikt uzskatīti par pārrobežu darba ņēmēja "bērniem" atbilstoši 2000. gada 22. jūnija grozītā likuma 2.*bis* pantā paredzētajam nosacījumam, jo vienīgi viņu patēvi ir nodarbināti Luksemburgā.

22 2013. gada 20. decembrī *N. Depesme* cēla prasību *tribunal administratif de Luxembourg* [Luksemburgas administratīvajā tiesā] atcelt ministra lēmumu par atteikumu attiecībā uz viņu. Viņas patēvs *S. Kerrou*, atsaucoties uz savu algota darba ņēmēja statusu Luksemburgā un apgalvojot, ka viņš *N. Depesme* uztur, brīvprātīgi iestājās viņas ierosinātajā lietā.

23 2014. gada 29. janvārī un 25. aprīlī *M. Lefort* un *A. Kauffmann* katrs šajā tiesā cēla līdzīgu prasību attiecībā uz lēmumiem par atteikumu, kuri uz tiem attiecās.

24 Ar 2015. gada 5. janvāra spriedumiem *tribunal administratif de Luxembourg* atzina prasības, ko cēla *N. Depesme* un *S. Kerrou*, kā arī *A. Kauffmann* un *M. Lefort*, par pieņemamām, taču nepamatotām.

25 *N. Depesme*, *S. Kerrou*, kā arī *A. Kauffmann* un *M. Lefort* šos spriedumus pārsūdzēja iesniedzējtiesā.

26 *N. Depesme* un *S. Kerrou* it īpaši apgalvo, ka *S. Kerrou*, kurš ir pārrobežu darba ņēmējs Luksemburgā 14 gadus, 2006. gada 24. maijā noslēdza laulību ar *N. Depesme* māti un ka kopš tā laika viņi visi trīs veido vienu mājsaimniecību. *S. Kerrou* palīdzot uzturēt savas laulātās bērnu, tostarp attiecībā uz šī bērna augstākās izglītības iegūšanu, un esot saņēmis Luksemburgas ģimenes pabalstus par savu pameitu, pirms viņa sāka augstākās izglītības studijas.

27 *A. Kauffmann* apgalvo, ka viņa vecāki dzīvo atsevišķi kopš 2003. gada un ir šķīrušies 2005. gada 20. jūnijā, kad pāra bērni tika nodoti mātes atsevišķā aizgādībā. Viņš norāda, ka viņa māte 2007. gada 10. martā noslēdza laulību ar *P. Kiefer*, kurš ir pārrobežu darba ņēmējs Luksemburgā, ar kuru kopš tā laika *A. Kauffmann* dzīvo zem viena jumta. *P. Kiefer* esot nodrošinājis *A. Kauffmann* uzturu un izglītību un saņēmis Luksemburgas ģimenes pabalstus par pēdējo minēto.

28 *M. Lefort* apgalvo, ka viņa tēvs esot miris, ka viņa māte ir no jauna noslēgusi laulību ar *Terwoigne* k-gu, kurš ir pārrobežu darba ņēmējs Luksemburgā vairāk nekā piecus gadus, un ka kopš šo laulību datuma viņš dzīvo vienā mājsaimniecībā ar savu māti un savu patēvu. *Terwoigne* k-gs piedalās mājsaimniecības finansiālo izdevumu segšanā un atbalsta arī *M. Lefort* studijas augstākās izglītības iegūšanai.

29 Luksemburgas valsts savukārt prasa apstiprināt *tribunal administratif* 2015. gada 5. janvāra spriedumus un apgalvo, ka *N. Depesme*, kā arī *A. Kauffmann* un *M. Lefort* nav savu patēvu bērni šī jēdziena juridiskajā izpratnē.

30 *Cour administrative* [Apelācijas instances administratīvā tiesa] (Luksemburga) uzsver, ka nosacījums par izcelšanos, kas paredzēts 2000. gada 22. jūnija grozītā likuma 2.*bis* pantā, ir ieviests, lai ievērotu 2013. gada 20. jūnija spriedumu *Giersch* u.c. (C-20/12, EU:C:2013:411).

31 Iesniedzējtiesas skatījumā, trīs lietu, ko tā izskata, risinājums ir atkarīgs no pārrobežu darba ņēmēja "bērna" jēdziena 2000. gada 22. jūnija grozītā likuma 2.*bis* panta izpratnē, ņemot vērā šo spriedumu un ievērojot Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktā paredzēto nediskriminācijas principu. Tādējādi tā norāda, ka "[šajā spriedumā] izvirzītais attiecīgais kritērijs ir patiesais piesaistes līmenis starp studentu nerezidentu, kas Luksemburgas Lielhercogistē ir pieteicis finansiālo atbalstu augstākās izglītības iegūšanai, un sabiedrību un darba tirgu Luksemburgā". Gadījumā, ja šī piesaiste nenāk tieši no studenta, jo viņš nav rezidents, bet attiecīgā pārrobežu darba ņēmēja, tā uzdod jautājumu par to, vai nostāja ir stingri juridiska vai drīzāk ekonomiska, atsaucoties uz izcelšanās saitēm starp studentu, kas vēlas saņemt valsts finansiālo atbalstu studijām augstākās izglītības iegūšanai, un pārrobežu darba ņēmēju. Tā uzskata, ka *a priori* ir iedomājamas abas nostājas. Gadījumā, ja jēdziens "bērns" 2000. gada 22. jūnija grozītā likuma izpratnē ir saistīts ar apgādībā esoša bērna jēdzienu, tad rodoties jautājums par to, cik, iespējams, liela nozīme ir tam, ka pārrobežu darba ņēmējs ņem savā apgādībā studentu. *Cour administrative* precizē, ka šis jautājums attiecas pakāpes, kādā studentu ņem apgādībā pārrobežu darba ņēmējs, no vienas puses, un viens vai abi viņa vecāki, no otras puses, salīdzinājumu. Visbeidzot, tā jautā par pārrobežu darba ņēmēja saišu ar vienu no studenta vecākiem stiprumu.

32 Šādos apstākļos *Cour administrative* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu, kura redakcija lietās no C-401/15 līdz C-403/15 ir identiska, izņemot vienu piebildi lietā C-403/15, kas ir norādīta kvadrātiekavās:

"Vai, lai praktiski izpildītu diskriminācijas aizlieguma prasības saskaņā ar [Regulas Nr. 492/2011] 7. panta 2. punktu kopā ar LESD 45. panta 2. punktu [lietā C-403/15: "ievērojot arī [Eiropas Savienības Pamattiesību hartas] 33. panta 1. punktu, vajadzības gadījumā skatītu kopā ar tās 7. pantu"], ņemot vērā patieso piesaistes līmeni starp studentu nerezidentu, kas ir pieteikuma par finansiālo atbalstu augstākās izglītības iegūšanai iesniedzējs, un sabiedrību un darba tirgu Luksemburgā – dalībvalstī, kurā pārrobežu darba ņēmējs ir bijis nodarbināts vai ir veicis uzņēmējdarbību atbilstoši [2000. gada 22. jūnija grozītā likuma] 2.*bis* pantam, kā tiešas sekas Tiesas 2013. gada 20. jūnija spriedumam [*Giersch* u.c., C-20/12, EU:C:2013:411],

— nosacījums, ka minētajam studentam ir jābūt minētā pārrobežu darba ņēmēja "bērnam", ir kvalificējams kā vienlīdzīgs nosacījumam, ka viņam ir jābūt tā "lejupējam radiniekam taisnā līnijā un pirmajā radniecības pakāpē, kura izcelšanās attiecībā uz radītāju ir juridiski pierādīta", liekot uzsvaru uz pierādītu izcelšanās saikni starp studentu un pārrobežu darba ņēmēju, ar ko paredzēts pamatot iepriekš minēto piesaisti, vai

— ir jāliek uzsvars uz faktu, ka pārrobežu darba ņēmējs "turpina nodrošināt studenta uzturu", pat ja nav juridiskas izcelšanās saiknes, kas viņu saistītu ar studentu, tostarp iezīmējot pietiekamu kopdzīves saikni, kas viņu savieno ar vienu no studenta vecākiem, attiecībā uz kuru izcelšanās saikne ir juridiski pierādīta?

Šajā otrajā skatījumā, vai pārrobežu darba ņēmēja ieguldījumam, kas teorētiski nav obligāts, gadījumā, ja tas nav vienīgais, bet notiek vienlaicīgi ar ieguldījumu, ko veic vecāki, kurus ar studentu vieno juridiska izcelšanās saikne un kuriem attiecībā uz viņu tādējādi ir likumā paredzētas aprūpes saistības, ir jāatbilst noteiktiem nosacījumiem attiecībā uz tā apjomu?"

Par prejudiciālo jautājumu

33 Uzdodama savu jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 45. pants un Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka par pārrobežu darba ņēmēja bērnu, kas var netieši saņemt Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktā norādītās sociālās priekšrocības, piemēram, studiju finansējumu, ko dalībvalsts piešķir to darba ņēmēju bērniem, kuri ir nodarbināti vai ir bijuši nodarbināti šajā valstī, ir jāuzskata vienīgi bērns, kam ir izcelšanās saites ar šo darba ņēmēju, vai arī minētā darba ņēmēja laulātā vai partnera reģistrētās partnerattiecībās bērns. Pēdējā minētajā gadījumā iesniedzējtiesa būtībā jautā par to, cik lielā mērā pārrobežu darba ņēmēja ieguldījums šī bērna uzturēšanā ietekmē pēdējā minētā tiesības saņemt finansiālu atbalstu augstākās izglītības iegūšanai, kādas ir aplūkotas pamatlietā.

34 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 45. panta 2. punktu darba ņēmēju brīva aprite nozīmē to, ka tiek novērsta jebkāda dalībvalstu darba ņēmēju diskriminācija pilsonības dēļ attiecībā uz nodarbinātību, darba samaksu un citiem darba un nodarbinātības nosacījumiem (spriedums, 2013. gada 20. jūnijs, *Giersch* u.c., C-20/12, EU:C:2013:411, 34. punkts).

35 Tiesa ir nospriedusi, ka Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkts, kura formulējums ir pārņemts Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktā, ir LESD 45. panta 2. punktā noteiktā vienlīdzīgas attieksmes principa īpaša izpausme sociālo priekšrocību piešķiršanas speciālajā jomā un tas ir jāinterpretē tādā pašā veidā kā pēdējā minētā tiesību norma (skat. spriedumus, 2006. gada 23. februāris, Komisija/Spānija, C-205/04, EU:C:2006:137, 15. punkts; 2007. gada 11. septembris, *Hendrix*, C-287/05, EU:C:2007:494, 53. punkts, kā arī 2013. gada 20. jūnijs, *Giersch* u.c., C-20/12, EU:C:2013:411, 35. punkts).

36 Saskaņā ar Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu un Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu darba ņēmējam, kas ir kādas dalībvalsts pilsonis, citās dalībvalstīs ir tādas pašas sociālās un nodokļu priekšrocības kā attiecīgās valsts darba ņēmējiem.

37 Tiesa saistībā ar Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu ir vairākkārt uzskatījusi, ka šī tiesību norma ir piemērojama bez atšķirības gan migrējošiem darba ņēmējiem, kas dzīvo kādā uzņemošajā dalībvalstī, gan pārrobežu darba ņēmējiem, kas, kaut arī strādā algotu darbu pēdējā minētajā dalībvalstī, dzīvo citā dalībvalstī (šajā ziņā skat. spriedumus, 2007. gada 18. jūlijs, *Geven*, C-213/05, EU:C:2007:438, 15. punkts; 2012. gada 14. jūnijs, Komisija/Nīderlande, C-542/09, EU:C:2012:346, 33. punkts; 2013. gada 20. jūnijs, *Giersch* u.c., C-20/12, EU:C:2013:411, 37. punkts, kā arī 2016. gada 14. decembris, *Bragança Linares Verruga* u.c., C-238/15, EU:C:2016:949, 39. punkts).

38 Turklāt atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai atbalsts, kurš piešķirts uzturēšanās izdevumu segšanai un mācībām, lai turpinātu studijas universitātē, kas sniedz profesionālo kvalifikāciju, ir sociāla priekšrocība Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkta izpratnē (skat. spriedumus, 2013. gada 20. jūnijs, *Giersch* u.c., C-20/12, EU:C:2013:411, 38. punkts, kā arī 2016. gada 14. decembris, *Bragança Linares Verruga* u.c., C-238/15, EU:C:2016:949, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).

39 Tiesa arī ir nospriedusi, ka studiju finansējums, ko dalībvalsts piešķir darba ņēmēju bērniem, migrējošam darba ņēmējam ir sociāla priekšrocība minētā Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkta izpratnē, ja pēdējais minētais turpina uzturēt bērnu (spriedums, 2013. gada 20. jūnijs, *Giersch* u.c., C-20/12, EU:C:2013:411, 39. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

40 Turklāt saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru uz migrējoša darba ņēmēja ģimenes locekļiem netieši attiecas vienlīdzīga attieksme, kas šim darba ņēmējam ir nodrošināta ar Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu. Tā kā studiju finansējuma piešķiršana migrējoša darba ņēmēja bērnam migrējošam darba ņēmējam ir sociāla priekšrocība, šis bērns pats var atsaukties uz šo tiesību normu, lai iegūtu šo finansējumu, ja saskaņā ar valsts tiesībām tas tiek piešķirts tieši studentam (spriedums, 2013. gada 20. jūnijs, *Giersch* u.c., C-20/12, EU:C:2013:411, 40. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

41 Pamatlietās Luksemburgā nedzīvojoši studenti iesniedzējtiesā ir cēluši prasību, kas ir izvirzīta pēc tam, kad šī dalībvalsts atteicās viņiem piešķirt valsts finansiālo atbalstu augstākās izglītības studijām. Šie studenti apgalvo, ka var saņemt šo atbalstu, pamatojoties uz savām ģimenes saitēm ar pārrobežu darba ņēmēju, kas, lai gan nav viņu tēvs, ir kļuvis par viņu mātes laulāto pēc viņu vecāku šķiršanās vai *M. Lefort* gadījumā – pēc viņa tēva nāves.

42 Tādējādi ir jāpārbauda, vai formulējums "pārrobežu darba ņēmēja bērns" tādā izpratnē, kādā tas tiek izmantots Tiesas judikatūrā attiecībā uz Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu, kas ir attiecināma arī uz Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu, un it īpaši 2013. gada 20. jūnija spriedumā *Giersch* u.c. (C-20/12, EU:C:2013:411), ietver šī darba ņēmēja laulātā vai valsts tiesībās atzītā partnera bērnus.

43 Šajā ziņā jānorāda, ka Regulas Nr. 1612/68, kas ir atcelta ar Direktīvu 2004/38, 10. panta 1. punkta a) apakšpunktā bija paredzēts, ka tiesības apmesties kopā ar dalībvalsts valstspiederīgo darba ņēmēju, kas ir nodarbināts citas dalībvalsts teritorijā, neatkarīgi no viņa pilsonības, bija šī darba ņēmēja laulātajam "un viņu bērniem, kas ir jaunāki par 21 gadu vai arī atrodas viņa apgādībā".

44 Tiesa ir interpretējusi šo tiesību normu tādējādi, ka tiesības apmesties kopā ar minēto darba ņēmēju ir gan šī darba ņēmēja lejupējiem radiniekiem, gan viņa laulātā lejupējiem radiniekiem. Interpretējot minētās tiesību normas šauri, tādējādi, ka tikai migrējoša darba ņēmēja un viņa laulātā kopīgajiem bērniem būtu šīs tiesības, netiktu ievērots migrējoša darba ņēmēja ģimenes locekļu integrācijas mērķis, kas noteikts Regulā Nr. 1612/68 (šajā ziņā skat. spriedumu, 2002. gada 17. septembris, *Baumbast* un *R*, C-413/99, EU:C:2002:493, 57. punkts).

45 Turklāt Tiesai jau ir bijusi iespēja norādīt, ka darba ņēmēja ģimenes locekļi, uz kuriem netieši attiecas Regulas Nr. 1612/68 7. pantā atzītā vienlīdzīgā attieksme pret migrējošiem darba ņēmējiem, ir ģimenes locekļi Regulas Nr. 1612/68 10. panta izpratnē (šajā ziņā skat. spriedumu, 1987. gada 18. jūnijs, *Lebon*, 316/85, EU:C:1987:302, 12. punkts).

46 Jākonstatē, ka Regulas Nr. 1612/68 10. pants tika atcelts ar Direktīvu 2004/38 tādēļ, ka Savienības likumdevējs ir vēlējies kodificēt vienā leģislatīvā aktā tiesības uz algotu darba ņēmēju, pašnodarbināto, studentu un citu ekonomiski neaktīvu personu ģimenes atkalapvienošanos, lai to atvieglotu un stiprinātu.

47 Šīs reformas ietvaros likumdevējs ir pārņēmis šīs direktīvas 2. panta 2. punkta c) apakšpunktā jēdzienu "ģimenes loceklis" tādu, kādu Tiesa to ir definējusi saistībā ar Regulu Nr. 1612/68, precizējot, ka tas tiek saprasts tādējādi, ka tas ietver šī pilsoņa tiešos lejupējos radiniekus, kas ir jaunāki par 21 gadu vai arī atrodas viņa apgādībā, un kas ir "viņa laulātā vai [valsts tiesībās atzīta] partnera tiešie pēcnācēji [lejupējie radinieki]".

48 Kā ģenerāladvokāts ir norādījis savu secinājumu 43. punktā, šādā judikatūras un tiesību aktu kontekstā, kas atspoguļots šī sprieduma 42.–47. punktā, ietilpst 2013. gada 20. jūnija spriedums *Giersch* u.c. (C-20/12, EU:C:2013:411) un tajā izmantotais jēdziens "bērns".

49 Tādējādi šķiet, ka jēdziens "migrējoša darba ņēmēja bērns" tādā izpratnē, kādā tas ir lietots Tiesas judikatūrā attiecībā uz Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver šī darba ņēmēja laulātā vai valsts tiesībās atzītā partnera bērnus.

50 Luksemburgas valdības arguments, atbilstoši kuram Direktīva 2004/38 attiecas vienīgi uz Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, nevis uz pārrobežu darba ņēmēju tiesībām saņemt tādas pašas sociālās priekšrocības, kādas ir valsts darba ņēmējiem un kādas paredzētas Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktā, šo interpretāciju neatspēko.

51 No Savienības likumdošanas attīstības, kas ir atgādināta šī sprieduma 46. un 47. punktā, kā arī no tā, ka Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktā ir tikai bez grozījumiem pārņemts Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkts, izriet, ka ģimenes locekļi, uz kuriem netieši attiecas vienlīdzīga attieksme atbilstoši Regulai Nr. 492/2011, ir ģimenes locekļi Direktīvas 2004/38 izpratnē. Nekas neļauj pieņemt, ka Savienības likumdevējs būtu vēlējies ieviest attiecībā uz ģimenes locekļiem stingru atšķirību starp Direktīvas 2004/38 un Regulas Nr. 492/2011 attiecīgajām piemērošanas jomām, atbilstoši kurām Savienības pilsoņa ģimenes locekļi Direktīvas 2004/38 izpratnē noteikti nebūtu tās pašas personas, kas ir šī pilsoņa ģimenes locekļi, ja viņš tiek aplūkots darba ņēmēja statusā.

52 Turklāt tas, kā jēdziens "pārrobežu darba ņēmēja bērns", uz kuru var netieši attiecināt vienlīdzīgas attieksmes principu, kas noteikts Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktā, ir jāinterpretē, ņemot vērā jēdzienu "ģimenes locekļi", kurš definēts Tiesas judikatūrā saistībā ar Regulu Nr. 1612/68 un vēlāk pārņemts Direktīvas 2004/38 2. pantā, ir apstiprināts ar Direktīvu 2014/54, kuras transponēšanas termiņš beidzās 2016. gada 21. maijā.

53 No Direktīvas 2014/54 preambulas 1. apsvēruma, saskaņā ar kuru darba ņēmēju brīva pārvietošanās "ir precizēta ar Savienības tiesību aktiem, kuru mērķis ir garantēt Savienības pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem piešķirto tiesību pilnīgu īstenošanu", izriet, ka formulējums ""viņu ģimenes locekļi" būtu jāsaprot tādā pašā nozīmē kā termins, kas definēts Direktīvas [2004/38] 2. panta 2. punktā un kas attiecas arī uz pārrobežu darba ņēmēju ģimenes locekļiem".

54 Saskaņā ar Direktīvas 2014/54 2. panta 2. punktu tās piemērošanas joma ir identiska Regulas Nr. 492/2011 piemērošanas jomai. Atbilstoši Direktīvas 2014/54 1. pantam tās mērķis turklāt ir atvieglot un palīdzēt vienveidīgāk piemērot un īstenot praksē tiesības, kas piešķirtas ar LESD 45. pantu un Regulas Nr. 492/2011 1.–10. pantu.

55 Šķiet, ka šī pārrobežu darba ņēmēja laulātā vai minētās uzņemošās dalībvalsts atzīta partnera bērni var tikt uzskatīti par viņa bērniem, lai viņi varētu izmantot tiesības saņemt finansiālu atbalstu augstākās izglītības iegūšanai, kas tiek uzskatīts par sociālu priekšrocību Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkta izpratnē, ciktāl viņi atbilst pārrobežu darba ņēmēja, kuram pašam ir pietiekamas saiknes ar uzņemošās dalībvalsts sabiedrību, "ģimenes locekļu" definīcijai Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē.

56 Iesniedzējtiesai būtībā ir šaubas arī par pārrobežu darba ņēmēja līdzdalības viņa laulātā bērna uzturēšanā nozīmīgumu saistībā ar šī bērna tiesībām saņemt tādu finansiālu atbalstu, kāds ir aplūkots pamatlietā.

57 Šajā ziņā no šī sprieduma 39. punktā atgādinātās judikatūras izriet, ka, ja migrējošs darba ņēmējs turpina uzturēt bērnu, dalībvalsts šim bērnam piešķirtais studiju finansējums ir šī darba ņēmēja sociāla priekšrocība Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkta izpratnē. Turklāt jānorāda, ka Regulas Nr. 1612/68, kas ir atcelta ar Direktīvu 2004/38, 10. pantā bija paredzēts, ka tiesības apmesties kopā ar dalībvalsts valstspiederīgo darba ņēmēju, kas ir nodarbināts citas dalībvalsts teritorijā, neatkarīgi no viņa pilsonības, bija viņa "laulātajam un viņu bērniem, kas ir jaunāki par 21 gadu vai arī atrodas viņa apgādībā". Savienības likumdevējs atbilstoši Direktīvai 2004/38 uzskata arī, ka par "ģimenes locekļiem" tās 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē ir jāuzskata "Savienības pilsoņa, kā arī viņa laulātā vai [atzīta] partnera tiešie pēcnācēji [lejupējie radinieki] vecumā līdz 21 gadam, kuri ir tā apgādībā".

58 Tiesa uzskatīja, ka apgādībā esoša ģimenes locekļa statuss Regulas Nr. 1612/68 10. panta izpratnē nenozīmē tiesības saņemt uzturlīdzekļus. Ja tā būtu, šajā tiesību normā paredzētā ģimenes atkalapvienošanās būtu atkarīga no valstu tiesību aktiem, kas dažādās valstīs atšķiras, tādēļ Savienības tiesību aktu piemērošana nebūtu vienveidīga. Tādējādi Tiesa ir interpretējusi Regulas Nr. 1612/68 10. panta 1. un 2. punktu tādējādi, ka apgādībā esoša ģimenes locekļa statuss izriet no faktiskas situācijas. Runa ir par ģimenes locekli, kura uzturu nodrošina darba ņēmējs, neesot vajadzībai noteikt šī uztura prasības iemeslus un jautāt, vai ieinteresētā persona var apmierināt savas vajadzības, strādājot algotu darbu. Šādu interpretāciju prasa princips, saskaņā ar kuru tiesību normas, kurās ir noteikta darba ņēmēju brīvas pārvietošanās, kas ir viens no Savienības pamatiem, ir jāinterpretē plaši (šajā ziņā skat. spriedumu, 1987. gada 18. jūnijs, *Lebon*, 316/85, EU:C:1987:302, 21.–23. punkts).

59 Kā ģenerāladvokāts ir konstatējis savu secinājumu 67. punktā, šāda interpretācija ir piemērojama arī tad, ja runa ir par pārrobežu darba ņēmēja ieguldījumu viņa laulātā vai viņa atzītā partnera uzturēšanā.

60 Tādēļ šajā gadījumā jāuzskata, ka apgādībā esoša ģimenes locekļa statuss izriet no faktiskas situācijas, kas ir jāvērtē dalībvalstij un, vajadzības gadījumā, valsts tiesai. Tāda pārrobežu darba ņēmēja ģimenes locekļa statuss, kas ir pēdējā minētā apgādībā, tādējādi var izrietēt, ja tas attiecas uz šī darba ņēmēja laulātā vai atzīta partnera bērna situāciju, no tādiem objektīviem apstākļiem kā, piemēram, šī darba ņēmēja un studenta kopīgas dzīvesvietas esamība, bet nav nedz jānosaka pārrobežu darba ņēmēja līdzdalības studenta uzturēšanā iemesli, nedz arī skaitliski jānosaka tās konkrētais apmērs.

61 Luksemburgas valdība tomēr apgalvo, ka būtu sarežģīti prasīt kompetentajai iestādei, lai tā katrā gadījumā izpētītu, vai pārrobežu darba ņēmējs – studenta, kas vēlas saņemt pamatlietā aplūkoto finansiālo atbalstu, patēvs vai pamāte – piedalās šī studenta uzturēšanā un kādā mērā tas to dara.

62 Pirmkārt, jākonstatē, ka Savienības likumdevējs uzskata, ka bērni katrā gadījumā tiek uzskatīti par apgādībā esošiem līdz 21 gada vecumam, kā tas it īpaši izriet no Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta.

63 Otrkārt, no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka Luksemburgas likumdevējs pats ir izvirzījis nosacījumu valsts finansiāla atbalsta saņemšanai augstākās izglītības iegūšanai, piemērojot 2014. gada 24. jūlija likuma 3. pantu, kas ir piemērojams no 2014./2015. akadēmiskā gada, proti, ka darba ņēmējs "turpina atbalstīt studenta uzturēšanu". Luksemburgas valdība tādējādi nevar pamatoti apgalvot, ka iestāde nevar pārbaudīt līdzdalību studenta uzturēšanā.

64 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka LESD 45. pants un Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka par pārrobežu darba ņēmēja bērnu, kurš var netieši saņemt šajā tiesību normā norādītās sociālās priekšrocības, piemēram, dalībvalsts piešķirtu studiju finansējumu to darba ņēmēju bērniem, kas ir nodarbināti vai ir bijuši nodarbināti šajā valstī, ir jāuzskata ne tikai bērns, kam ir izcelšanās saites ar šo darba ņēmēju, bet arī minētā darba ņēmēja laulātā vai partnera reģistrētās partnerattiecībās bērns, ja šis darba ņēmējs nodrošina šī bērna uzturu. Šī pēdējā minētā prasība izriet no faktiskas situācijas, kas ir jāizvērtē iestādei un, vajadzības gadījumā, valsts tiesai, bet tām nav nedz jānosaka šīs līdzdalības iemesli, nedz skaitliski jānosaka tās konkrētais apmērs.

Tiesāšanās izdevumi

65 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

LESD 45. pants un Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 5. aprīļa Regulas (ES) Nr. 492/2011 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā 7. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka par pārrobežu darba ņēmēja bērnu, kurš var netieši saņemt šajā tiesību normā norādītās sociālās priekšrocības, piemēram, dalībvalsts piešķirtu studiju finansējumu to darba ņēmēju bērniem, kas ir nodarbināti vai ir bijuši nodarbināti šajā valstī, ir jāuzskata ne tikai bērns, kam ir izcelšanās saites ar šo darba ņēmēju, bet arī minētā darba ņēmēja laulātā vai partnera reģistrētās partnerattiecībās bērns, ja šis darba ņēmējs nodrošina šī bērna uzturu. Šī pēdējā minētā prasība izriet no faktiskas situācijas, kas ir jāizvērtē iestādei un, vajadzības gadījumā, valsts tiesai, bet tām nav nedz jānosaka šīs līdzdalības iemesli, nedz skaitliski jānosaka tās konkrētais apmērs.

[Paraksti]